

การศึกษาเชิงวิเคราะห์สู่พิธีกรรมชาดกฉบับภาคใต้



นายสีบพงศ์ ธรรมชาติ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

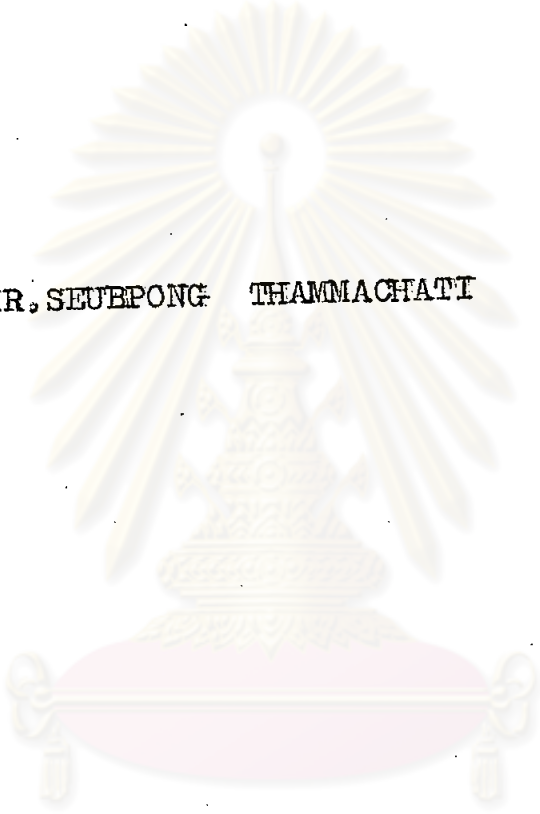
พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-628-7

010321

i 16638 001

AN ANALYTICAL STUDY OF A SOUTHERN VERSION OF
SUTTIKAMCHADOK



MR. SEUEPONG THAMMACHATT

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Require-
ments for the Degree of Master of Arts
Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

การศึกษาเชิงวิเคราะห์หัตถกรรมภาคภูมิภาคใต้
นายสิมพงศ์ ธรรมชาติ
ภาษาไทย
รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดา



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุพรรณิภา บุณนาค
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร. ธีระเกียรติ
..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ธีระเกียรติ ร่มเย็นนันทน์)

ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดา
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดา)

ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดา
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศักดิ์ศรี แยมันดดา)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อนิติศ
อาจารย์ที่ปรึกษา
ภาควิชา
ปีการศึกษา

การศึกษาเชิงวิเคราะห์สุทธิกรรมชาดกฉบับภาคใต้
นายสืบพงศ์ ชรรบชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แบนันดา
ภาษาไทย
2526



บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพุทธศาสนาชื่อ
สุทธิกรรมชาดกซึ่งแต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้แต่งคือพระอุคมปิฎก เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม ได้
เล่าโครงเรื่องจาก มิตตามิตตชาดก ในพระไตรปิฎก และจากพุทธนิมิตชาดก
ในปิตุพุทธชาดก และแต่งควงกาพย์สามชนิดแบบไม่เคร่งครัดค่อนหนัก

ผลการวิจัยปรากฏว่า สุทธิกรรมชาดกเป็นวรรณกรรมประเภทวรรณกรรม
คำสอนมีลักษณะกลมกลืนกับชีวิตและสังคมของคนไทย โดยเฉพาะได้แสดงภาพสังคม
ไทยในภาคใต้อย่างชัดเจนเป็นประโยชน์ในการศึกษาดัชนีสังคมไทยภาคใต้สมัยหนึ่ง
ร้อยปีเศษนี้เอง และวรรณกรรมเรื่องนี้ยังมีคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์และคติธรรมอีก
ด้วย

ขอเสนอแนะก็คือยังมีวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีคุณลักษณะที่เด่นเช่นสุทธิ-
กรรมชาดกอีกหลายเรื่องซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาคใต้สมควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาทางวรรณคดีและทางวัฒนธรรมพื้นบ้านต่อไป

Thesis Title AN ANALYTICAL STUDY OF A SOUTHERN VERSION
 OF SUTHIKAMCHADOK
Name Mr. Seubpong Thammachati
Thesis Adviser Associate Professor Saksri Yammada, Ph.D.
Department Thai
Academic Year 1983

ABSTRACT

This Thesis is an analytical study in a Buddhist literary work entitled Suthikamchadok, composed in the early Ratanakosin Period, that is, in the reign of King Rama IV. The author was an abbot of Hongratana-
ran, officially named Pra Udompidok. The theme of this work derived from the Mittamittachadok in the Tri-
pitaka and the Tukammonikachadok in Pannasachadok (a collection of native chadoks written in Thai-
land). It was written rather loosely in three kinds of metrical form.

The result of this research shows that Suthikamchadok is a didactic literary piece which reaches its goal beautifully in reflecting a clear view of life and society of Thai People particularly in the southern part of Thailand. This is quite useful in the study of the southern Thai society in the first century of Ratanakosin Period.

Further more , this literary work contains its high values in aesthetics and moral.

The suggestion is that so many excellent pieces of Buddhist literature like Suthikammchadok are still unexplored and unpublished. They are the works belonging to the south and quite well-known overthere. It will be of great advantage in the study , not only for the literary purpose but also for the native culture of the southern part of Thailand.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จจุดดวงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาในการเป็นที่ปรึกษาจาก รองศาสตราจารย์ดร.ศักดิ์ศรี แยมันดดา ท่านได้ชี้ช่องทางในการศึกษาค้นคว้าและชี้แนะให้แก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่ผิดพลาด ทั้งยังให้ความเอาใจใส่ตลอดเวลาที่อยู่ในช่วงการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ศาสตราจารย์วัชร รมยะนันท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีศิลป์ บุญขจร เป็นอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านวรรณกรรมไทยแก่ผู้วิจัยที่มีส่วนทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวรรณกรรมพุทธศาสนา และยังให้ความกรุณาแนะนำปรับปรุง แก้ไข ใน การศึกษาครั้งนี้ด้วย จึงกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

รองศาสตราจารย์สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุคม หนูทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเชียร ณ นคร กรุณาให้คำแนะนำในการวิจัยและให้ศึกษาค้นฉบับสมุดข่อยชาว(บุคชาว) เรื่องสุทธิกรรมชาดก ฉบับสงขลา และนคร ศรีธรรมราชตามลำดับ อาจารย์เทพ บุญยะประสาท กรุณาให้ยืมหนังสือสุทธิกรรมชาดก ฉบับพัทลุง ขุนอาเทศคดี (กลอน มัลลิกะมาส) อาจารย์ดอม เฟิงแก้ว อาจารย์ชวน เพชร-แก้ว และคุณณัฐธิ สุทธิสงคราม กรุณาให้ขอคิดเห็นและขอมูลบางประการในการวิจัย คุณบุพดี เตะระอังกูร ช่วยตรวจทาน แก้ไขข้อผิดพลาดในการพิมพ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและขอบคุณทุกท่านที่กล่าวนามมานี้

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์สุทธิกรรมชาดกฉบับภาคใต้ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงานทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

คุณพ่อ คุณแม่ ปูชนียบุคคลสูงสุดของลูกท่านเป็นผู้ให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยตลอดมา ลูกขอเทอภพระคุณท่านทั้งสองไว้เหนือเกล้าตลอดไป

หากมิได้รับความกรุณา ช่วยเหลือ และให้กำลังใจจากทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้วข้างต้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงสำเร็จจุดดวงได้โดยยาก



สารบัญ

หน้า

| | |
|---|----|
| บทคัดย่อภาษาไทย..... | จ |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | จ |
| กิตติกรรมประกาศ..... | ช |
| บทที่ | |
| 1 บทนำ..... | 1 |
| ความเป็นมาของปัญหา..... | 1 |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... | 2 |
| ขอบเขตของการวิจัย..... | 2 |
| วิธีดำเนินการวิจัย..... | 2 |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย..... | 3 |
| สมมุติฐานในการวิจัย..... | 3 |
| 2 ประวัติความเป็นมาของสุนธิกรรมชาคกที่พบในภาคใต้..... | 4 |
| สุนธิกรรมชาคกที่ค้นพบในภาคใต้..... | 5 |
| 1. สุนธิกรรมชาคก ฉบับนางแดง จาวีสูทร..... | 5 |
| 2. สุนธิกรรมชาคก ฉบับนายช่วย ชูสุวรรณ..... | 7 |
| 3. สุนธิกรรมชาคก ฉบับจังหวัดพัทลุง..... | 9 |
| 4. สุนธิกรรมชาคก ฉบับนายแคล้ว ไกรนรา..... | 12 |
| 5. สุนธิกรรมชาคก ฉบับนายภู ศรีเจริญ..... | 16 |
| เปรียบเทียบสุนธิกรรมชาคกฉบับต่างๆ..... | 17 |
| 1. ผู้แต่ง..... | 17 |
| 2. อักษรวิธีและคำที่ใช้..... | 17 |
| 3. เนื้อเรื่อง..... | 18 |
| 4. ความเก่าแก่ของตนฉบับสุนธิกรรมชาคก..... | 19 |
| วรรณกรรมต้นเค้าของเรื่องสุนธิกรรมชาคก..... | 23 |

| | | |
|---|--|-----|
| 3 | วิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ในสุทธิกรรมชาดกฉบับภาคใต้..... | 34 |
| | การเลือกสรรคำ..... | 35 |
| | ภาพพจน์..... | 62 |
| | รสวรรณคดี..... | 81 |
| 4 | สุทธิกรรมชาดกในฐานะที่เป็นวรรณกรรมคำสอนและภาพสะท้อนของ สังคมจากสุทธิกรรมชาดก..... | 101 |
| | สุทธิกรรมชาดกในฐานะที่เป็นวรรณกรรมคำสอน..... | 101 |
| | 1. คติธรรม..... | 101 |
| | 2. คานิยม(บางประการ)..... | 119 |
| | ภาพสะท้อนของสังคมจากสุทธิกรรมชาดก..... | 123 |
| | 1. การกินอยู่..... | 123 |
| | 2. คีตปะและการละเล่น..... | 126 |
| | 3. กลไกการควบคุมสังคม..... | 133 |
| | 4. การศึกษา..... | 137 |
| 5 | บทสรุปและเสนอแนะ..... | 140 |
| | เอกสารอ้างอิง..... | 143 |
| | ภาคผนวก ก. ประวัติพระอุคคมปิฎกยูงแดง..... | 146 |
| | ภาคผนวก ข. สำเนาถ่ายเอกสารต้นฉบับสุทธิกรรมชาดกฉบับภาคใต้..... | 150 |
| | ประวัติผู้เขียน..... | 155 |